

บทที่ 1

บทนำ

พจนานุกรม

1. ความสนใจในปัญหา

อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยคงล่มสลายถ้าปราศจากชนบท เพราะชนบทเป็น
ถิ่นที่อยู่อาศัยของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ วัฒนธรรมชนบทจึงเป็นวัฒนธรรมที่หล่อ
เลี้ยงประเทศไทยมานานนับร้อยปี ในอดีตเป็นร้อยเป็นพันปี แต่ปัจจุบันนี้ปัญหาของคน
ชนบทนั้นช่างมากมายเหลือเกิน อาทิ ปัญหาความยากจนเนื่องจากรายได้ต่ำหาได้ไม่พอกิน
พอใช้ ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา มีความรู้ต่ำ ไม่เข้าใจการเมืองการปกครอง
ตลอดจนมีโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เป็นต้น เรียกรวม ๆ กันว่าเป็นปัญหาชีวิตและสุขภาพของ
คนชนบท

ปัญหาเหล่านี้รัฐไม่เข้าใจและไม่สนใจอย่างแท้จริง คงมองดูที่ปลายเหตุแล้วก็ทุ่มเท
งบประมาณต่าง ๆ ลงไป ซึ่งก็เป็นลักษณะของการหยิ่งยโสให้ ก็ไม่รู้ว่าจะต้องใช้งบประมาณ
อีกเท่าใดจึงจะเพียงพอ

ลักษณะของการพิจารณาปัญหาที่ปลายเหตุและปราศจากข้อมูลที่เป็นจริงตลอด
จนขาดความจริงใจในการแก้ปัญหาเช่นนี้ เมื่อเราได้ลงไปศึกษาก็จะพบว่าไม่สามารถจะ
แก้ปัญหาของชุมชนชนบทได้ ทั้งนี้ก็เพราะว่าเราไม่ได้เน้นให้เขาได้พัฒนาความสามารถใน
การผลิต และพัฒนาจิตวิญญาณของชุมชน การพัฒนาความสามารถในการผลิตนั้นรัฐจะต้อง
ปรับระบบการผลิตให้ครบวงจร และมีประสิทธิภาพ ส่วนในด้านจิตวิญญาณของชุมชนนั้น รัฐ
จะต้องกระตุ้นและเสริมพลังจิตวิญญาณของชุมชนที่กำลังเสื่อมสลายด้วยแรงกระแทกของการ
พัฒนาเศรษฐกิจให้กลับฟื้นคืนมา ให้วัฒนธรรมชุมชนอยู่ต่อไปได้เพราะเกษตรกรรมไม่
สามารถดำรงไว้ซึ่งอำนาจต่อรอง หากขาดชุมชนของตนเป็นแกนยึดเหนี่ยว

คณะผู้วิจัย จึงมีความเชื่อว่าคงจะมีรูปแบบหรือแนวทางที่ชาวชนบทจะสามารถ

พัฒนาชุมชนของตนให้สามารถพึ่งตนเองได้อันเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable-Development) ภายใต้ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และสามารถรักษาวัฒนธรรมชุมชนของตนต่อไปได้ภายใต้กระแสที่เชี่ยวกรากแห่งการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศและของโลก

2. แนวคิดที่ใช้สำหรับศึกษา

แนวคิดหลักที่คณะวิจัยใช้เป็นเครื่องนำทางในการวิจัยครั้งนี้คือ แนวคิดที่อยู่บนฐานคติ (Assumption) เกี่ยวกับสังคม 3 ประการ ได้แก่

- 2.1 สังคมหรือชุมชนนั้นเป็นระบบ ๆ หนึ่งที่มีขอบเขตที่สังคมวางระเบียบตนเอง ควบคุมตนเอง อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ
- 2.2 สังคมมีส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ของตนอย่างสัมพันธ์กับส่วนประกอบอื่น ๆ เชิงบูรณาการเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมาย คือการอยู่รอด
- 2.3 สังคมจะมีลักษณะของการปรับตัวในภาวะต่าง ๆ ได้เสมอ ทั้งนี้เพื่อรักษาดุลยภาพของตนไว้และกรณีที่สังคมในฐานะระบบต้องบำรุง รักษาตนเองจึงต้องมีเงื่อนไขได้รับการตอบสนองความจำเป็นจำนวนหนึ่ง

จากฐานคติข้างต้นทำให้พิจารณาาระบบย่อย (Sub-Systems) ที่สำคัญโดยพิจารณาจากความถนัดเฉพาะ (Specialization) ของกิจกรรมได้ดังนี้¹

- ก. ระบบย่อยที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านครอบครัวและญาติพี่น้อง (Family and Kinship System)

¹ สนิท สมัครการ วิธีการศึกษาสังคมมนุษย์กับตัวแบบสำหรับศึกษาสังคมไทย

ข. ระบบย่อยที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านการให้การศึกษาอบรม

(Educational System)

ค. ระบบย่อยที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านการป้องกัน รักษาและบำรุง

สุขภาพสมาชิกของสังคม (หรือด้านนันทนาการและสุขภาพอนามัย - ผู้วิจัย) (Health -

System)

ง. ระบบย่อยที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Economic System)

จ. ระบบย่อยที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านการเมืองและการปกครอง

(Political System)

ฉ. ระบบย่อยที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านความเชื่อและศาสนาต่าง ๆ

ที่มีอยู่ในสังคม (Belief System)

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากแนวความคิดและความสนใจในปัญหา จึงได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ไว้ดังต่อไปนี้

3.1 เพื่อศึกษาสภาพที่แท้จริงของชุมชนและปัญหาในด้านเศรษฐกิจ สังคมและ

วัฒนธรรม ตลอดจนความเป็นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

3.2 เพื่อนำเอาข้อมูลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมาใช้

ในการวางแผนการพัฒนา และใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนในวิทยาลัยครูกำแพงเพชร

3.3 เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 จะทำให้ทราบถึงสภาพที่แท้จริงและปัญหาของหมู่บ้านที่ 1 และ 2 ของ

ตำบลหนองบึงในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนประวัติความเป็นมาของชุมชน

4.2 สามารถนำเอาข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาใช้วางแผนพัฒนาได้ และนำมาใช้ในการเรียนการสอนในวิทยาลัยครูและสถาบันอุดมศึกษาทั่วไปได้

4.3 จะเป็นการกระตุ้นชาวบ้านให้หันมาสนใจที่จะร่วมมือกัน ระหว่างชาวบ้านด้วยกันและนักพัฒนาที่ลงไปสู่ชุมชน แก้ปัญหาของชุมชนของตน

4.4 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่อไปได้

5. ข้อจำกัดในการวิจัย

5.1 การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่หมู่ที่ 1 และ 2 ของตำบลหนองปลิง ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 15 หมู่บ้าน การศึกษาเฉพาะ 2 หมู่บ้านเช่นนี้ เพื่อนำผลการศึกษามาใช้ในการวางแผนแก้ปัญหาเฉพาะพื้นที่เท่านั้น

5.2 การรวบรวมข้อมูลในช่วงแรก ๆ ค่อนข้างลำบาก เพราะการประกอบอาชีพหลักของชุมชนเกี่ยวข้องกับปัญหา การตัดไม้ทำลายป่า การทำให้เกิดความไว้วางใจของคณะวิจัย และการทำงานด้วยความปรารถนาดีต่อชาวบ้านจึงทำให้ได้ข้อมูลชัดเจนมากขึ้น

5.3 การวิจัยเชิงคุณภาพนั้นผู้วิจัยตระหนักถึงการแฝงตัวในชุมชนอย่างน้อย 3 - 6 เดือน แต่ด้วยภาระการสอนถึงสัปดาห์ละ 7 วัน จึงต้องใช้เวลาตอนเย็น ๆ และเวลาว่าง ๆ บางครั้งใช้เวลาหัวค่ำ หรือกลางคืนไปสนทนาแลกเปลี่ยนกับชาวบ้าน และผู้ให้ข่าวสำคัญ และด้วยเหตุดังกล่าวนี้เองทำให้คณะวิจัยต้องเลือกวิจัยตำบลหนองปลิง ซึ่งเป็นชุมชนใกล้เมือง และเส้นทางคมนาคมสะดวกต่อการลงสู่ชุมชนของคณะผู้วิจัย

5.4 เรื่องการศึกษาในหมู่บ้านครั้งนี้ใช้เวลารวบรวมข้อมูลเพียง 2 เดือน และเน้นการสัมภาษณ์และการสังเกตเป็นหลัก สมาชิกในชุมชนเคลื่อนย้ายไปทำงานที่อื่นเกือบหมด คณะผู้วิจัยจึงไม่ได้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยตนเอง จึงใช้ข้อมูลจาก

กษช.2 ค. ผนวก จปร. ของพัฒนาการอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร มาช่วยใน
การวิเคราะห์ข้อมูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร